

“DELEND A EST CARTHAGO”

I la tercera guerra púnica portà la destrucció total de Cartage, que Escipió executà segons les ordres rebudes del Senat romà, però que, al dir de Polibi, el general plorà davant l'anorreament de la fabulosa ciutat.

Per a tenir una idea aproximada de Cartage, cal imaginar-nos una aglomeració urbana de set-cents mil habitants, amb cases de sis pisos d'alçària, segons Estrabó.

Fundada cap al 800 i destruïda l'any 146 a. JC., la ciutat púnica inspirà Roma més encara que no ho féu Grècia. El seu anihilament es prolonga a través d'una destrucció en la memòria de la humanitat, com un magistral “lavatge de cervell”.

En realitat, els cartaginesos —amos, abans de les guerres púniques, del Mediterrani occidental, del Camerun fins a Irlanda— ensenyaren als romans l'agricultura, el comerç, la indústria, la navegació, l'art de la guerra i fins i tot les institucions polítiques. Cartage, amb els seus milers de navilis, comercia amb Grècia i amb Egipte abans que Roma, s'especialitza en les construccions navals, l'utilatge dels ports, els productes tèxtils, brodats o tenyits de porpra, el treball del cuir, del vidre, dels metalls i de la fusta. El seu exèrcit, gràcies als elefants, fou durant molts anys invencible. Calgué separar el colós dels seus aliats abans de dominar-lo. Roma no estigué mai tan a prop de la seva pèrdua, i d'aquí li vingué la seva formidable rancúnia.

Tal com apunta Aristòtil, la Constitució de Cartage era a la vegada monàrquica, aristocràtica i democràtica. El seu poder executiu era de tipus monàrquic, i el seu Senat, de tres-cents membres, comprenia diverses comissions de trenta diputats que es reunien permanentment per arranjar els afers corrents; aquell, era compost per elements del patriarcat, per rics comer-

ciants, per mariners i per sacerdots. Els reis púnics foren aviat reemplaçats per dos sufetes, que són els primers models dels còsols romans. Es tracta de jutges, de cabdills polítics, membres de la burgesia, però elegits per un any per l'assemblea popular. Si ells ordenen la justícia, no poden comandar els exèrcits. Els generals són elegits pel poble per un període determinat, la durada d'una guerra per exemple, però llur situació, fins i tot si pertany a les grans famílies, és perillosa en la mesura que l'aristocràcia cartaginesa es malfia d'ells.

Cartage desaparegué sense deixar rastre, però aquestes constatacions originals, que demostren que aquesta ciutat fou la veritable mare de Roma, són basades en els recents treballs d'un grup de grans savis francesos i tunisencs, reforçats per la descoberta per Charles Saumagne del lloc de Kerkuana, “veritable Pompeia púnica”. Si la Cartage arrasada ja no existeix, se sap per Kerkuana com es vivia quotidianament a la ciutat, a ple sol vora del mar, probablement a l'emplaçament dels barris extrems de la capital de Tunis, damunt el pujol de Byrsa o de Saint-Louis, entorn del temple d'Eshmun, que servirà d'últim refugi al darrer quadre de defensors púnics.

Des d'allí baixaven unes amples avingudes cap a l'Àgora, gran plaça pública situada entre el pujol i el port, protegit per una muralla que seguia la costa est entre les actuals Salammbô i Dermech. En el nou barri de Cartage no resta avui altra cosa sinó les sepultures, l'únic que respectaren els romans.

Al cap de quinze anys de treballs intensos, avui es pot visitar Kerkuana. I quin enlluernament! Per primera vegada s'hi retroba la civilització púnica viva, podríem dir. Cartage, Hiroshima de l'Antiguitat, atomitzada fins en el record, va

a reviure per la resurrecció d'una de les seves ciutats satèl·lits, amb les seves joies, els objectes de pasta de vidre, les seves màscares, els seus objectes usuals, les seves gerres plenes encara d'aliments bruscament abandonats, probablement al moment de desembarcar Regulus.

Kerkuana posseïa una activitat infatigable, era un poble de comerciants, de mariners, d'artesans, tothora eficaços i realistes, amb les cases ben ordenades, de mesures considerables, disposades a l'entorn de grans places quadrades, de carrers, d'una avinguda vorejant el mar i d'un barri obrer reservat a les manufactures.

Els carrers, amb voreres i canalització central, tenen sis metres d'amplada. Cada casa, amb fonaments de pedra i parets de rajola, ofereix una gran botiga que dona directament al carrer i també a la part habitada. Cap altre indret del món, a la seva època, no gaudia d'un grau tan alt de civilització i de comoditats. Els murs són buits, i servien d'armaris per a guardar els objectes i els vestits. A l'entrada dels habitacles es troba un sistema de canalització d'aigua calenta molt perfeccionat. A l'interior, un pati espaiós, amb el pou i una escala que donava al pis o a la terrassa. A cada casa, amb cambres de sis metres per cinc, i el sòl de mosaic de marbre, s'observa el taller, la cuina, la cambra de bany, el forn del pa, i una banyera en forma d'esclop, que els arqueòlegs han interpretat com l'indret on es produïa la porpra, extreta d'una coquilla anomenada "múrex", i que Cartage exportava a tots els pobles mediterranis.

★ ★ ★

Hem manllevat a l'estudi de Jean Marabini ("Fig. Litt. 1225, de 10-IX-69), dedicat a la informació sobre els treballs realitzats a Kerkuana, les dades que precedeixen aquestes ratlles, per-

què ens ha semblat que podrien tenir algun interès pels nostres lectors.

Els cartaginesos d'origen eren orientals, fins en llurs costums. Parlaven i escrivien una llengua semítica. Cartage i Roma foren les dues enemigues irreconciliables i el món era petit per a permetre de viure en pau totes dues. Així, llurs exèrcits es combateren durant seixanta-dos anys. El 264 a. JC. fou la primera guerra púnica, en els camps sicilians i sards i les seves costes. El 218 començà la segona, en el siti de Sagunt, que fou la "guerra d'Aníbal", i que acabà a Zama el 202. A partir d'aleshores, Cartage es veié a les mans dels romans, fins que aquests decretaren la seva destrucció.

Fou el xoc de dues grans races: la semítica (fenicis, hebreus, assiris i caldeus) i l'ària (indoeuropeus, grecs i romans).

Eren lluny ja els temps que Elissa fugí de Tir amb les seves riqueses, quan el seu germà Pigmalión li assassinà l'espòs Acerbes, i fundà Cartage setanta-dos anys abans de la fundació de Roma.

Les terres que avui són catalanes presenciaren el pas d'Aníbal cap a Roma. La llengua fenícia "era la més parlada" (Polibi, I, XVIII). "Fins i tot els soldats estrangers se saludaven en aquesta llengua" (*Ibid*).

Cartage fou poderosa, perquè arribà a conquerir la tercera part del món conegut. Però seguí la llei immutable de la vida, i el seu imperi s'esfondrà. I la Roma, victoriosa en aquella ocasió, conegué, al seu torn, una sort semblant.

Quants imperis hem vist, a través de la història, ascendir de primer i abatre's després, convertint en cendres tots els esforços i tots els sacrificis fets, caient en el no-res les gestes i els heroïsmes?

J. B. Xuriguera